

קביעת שר לחתימת קיום לחתימת נשיא המדינה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם ,

בהתאם לסעיף 12 לחוק-יסוד: נשיא המדינה, לקבוע כי שר המשפטים הוא השר המוסמך לקיים בחתימתו כל מסמך רשמי החתום על ידי נשיא המדינה בעניינים אלה:

א. חנינת עבריינים והקלה בעונשים על ידי הפחתתם או המרתם לפי סעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה.

ב. סמכות נשיא המדינה לפי סעיף 18 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981.

דברי הסבר

רקע כללי

א. חנינת עבריינים והקלה בעונשים על ידי הפחתתם או המרתם לפי סעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה

סעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה (להלן: "חוק היסוד") קובע כי לנשיא המדינה נתונה הסמכות לחון עבריינים ולהקל בעונשם על-ידי הפחתתם או המרתם. בהתאם להוראות סעיף 12 לחוק היסוד, ככל חתימה של הנשיא על מסמך רשמי, חתימתו של הנשיא על מסמך ובו החלטה לחון עבריין או להקל בעונשו טעונה חתימת קיום של ראש הממשלה או של שר אחר שהחליטה עליו הממשלה. בסעיף ד' להחלטת הממשלה מס' 14 מיום 11.4.1949 (י"פ התשי"ט, עמ' 248) נקבע כי השר שיקיים בחתימתו כל מסמך החתום על-ידי נשיא המדינה שלפיו יחון הנשיא עבריין או יפחית את ענשו הוא שר המשפטים.

במרוצת השנים התפתח חריג להחלטת הממשלה האמורה, ולפיו השר המקיים בחתימתו את החלטת הנשיא לחון או להקל בעונשו של אסיר אשר נשפט בפני בית משפט צבאי הינו שר הביטחון (יובהר עסקינן בבתי משפט צבאיים, ולא בתי דין צבאיים בהם מועמדים לדין חיילים, אשר סמכות חתימת הקיום על החלטות בעניינם הייתה ותישאר מסורה בידי שר הביטחון).

זה למעלה מעשור שבתחומי מדינת ישראל לא פועלים עוד בתי משפט צבאיים. כתבי אישום אשר היו מוגשים בעבר לבתי משפט אלה, מוגשים היום לבתי המשפט האזרחיים בישראל, כיתר כתבי האישום הפליליים. עם זאת, בישראל עודם מרצים את עונשיהם אסירים ישראלים אשר הועמדו לדין בפני בית המשפט הצבאי בלוד, אשר פעל עד שנת 2000.

משרדי הביטחון והמשפטים סבורים כי לא קיימת כיום הצדקה מהותית לשוני בטיפול בבקשות החנינה והקלה בעונש של אסירים אשר נשפטו בפני בית המשפט הצבאי בלוד. על כן, מבקשים כעת משרדי הביטחון והמשפטים להעביר את הסמכות לחתימת קיום כאמור משר הביטחון אל שר המשפטים, וזאת כדי להבטיח מנגנון זהה של בדיקה וטיפול בבקשות החנינה וההקלה בעונש בין אסירים שנשפטו בבית המשפט הצבאי בלוד, ובין אסירים שנשפטו, בעבירות דומות, בבתי המשפט האזרחיים בישראל.

בשולי הדברים יוער כי במסגרת המהלך להסדרת הטיפול בבקשות לחנינה ולהקלה בעונש של אסירים שנשפטו בפני בתי המשפט הצבאיים, ולבקשת הממשלה, תוקן ביום 8.5.2012 חוק שחרור על תנאי ממאסר, תשס"א-2001, כך שבועדת השחרורים המיוחדת, אשר מגבשת המלצות לנשיא המדינה בעניין קציבת עונשם של אסירי עולם, יהיה חבר נציג מחלקת החנינות במשרד המשפטים, במקום ראש מחלקת חנינות ועיון בעונש בפרקליטות הצבאית.

**ב. סמכות נשיא המדינה לפי סעיף 18 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים,
התשמ"א-1981**

סעיפים 14 ו-16 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק המרשם הפלילי") קובעים, בהתאמה, תקופות התיישנות הרשעה ומחיקת הרשעה, למסירת מידע מהמרשם הפלילי לגופים שונים, בנסיבות ובתנאים המפורטים בחוק.

סעיף 18 לחוק המרשם הפלילי מסמיך את נשיא המדינה לשניים: האחד, לקצר או לבטל את תקופות התיישנות הרשעה ומחיקת הרשעה הקבועות בסעיפים 14 ו-16 לחוק; השני, להחיל את התקופות האמורות על מי שעבר עבירה מן העבירות המנויות בסעיף 17, שהינן עבירות חמורות (עבירות שעונשן מוות, מאסר עולם או מאסר עשרים שנים והוטל מאסר בפועל של עשר שנים או יותר, עבירות על ביטחון המדינה וכיו"ב).

כמפורט לעיל, חתימתו של נשיא המדינה על מסמך רשמי טעונה חתימת קיום של ראש הממשלה או של שר אחר שהחליטה עליו הממשלה. על פי החלטת הממשלה מסי' 32 מיום 27.10.1957, חבר ממשלה הממונה על ביצוע חוק, מוסמך לקיים בחתימתו את חתימת הנשיא על כל מסמך הנעשה לפי אותו חוק.

על ביצועו של חוק המרשם הפלילי ממונים שר המשפטים ושר לביטחון פנים. בהינתן כי שני השרים ממונים על ביצועו של החוק, נמצא כי יהיה נכון להקנות את סמכות חתימת הקיום לאחד משני השרים בהחלטת ממשלה. השר לביטחון פנים ושר המשפטים הסכימו כי סמכות חתימת הקיום על החלטות הנשיא לפי חוק המרשם הפלילי תוקנה בהחלטת הממשלה לשר המשפטים, אשר ממילא נוהג לקיים בחתימתו את ההחלטות האמורות.

נתונים תומכי החלטה ומידע מחקרי

לא רלבנטי.

השפעות אפשריות להחלטה (כלכלה, חברה, סביבה וממשל)

לא רלבנטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

ההצעה בדבר העברת סמכות חתימת קיום מידי שר הביטחון לידי שר המשפטים הינה על דעת שר הביטחון.

ההצעה בדבר הסמכת שר המשפטים לקיים בחתימתו את מסמכיו הרשמיים של נשיא המדינה לפי חוק המרשם הפלילי הינה על דעת השר לביטחון פנים.

חלופות להצעת ההחלטה

לא רלבנטי.

הזיקה שבין ההצעה לבין יעדי הממשלה

לא רלבנטי.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת הממשלה מס' 14 מיום 11.04.1949 שהודעה עליה פורסמה בי"פ התשי"ט, עמ' 248.
החלטת הממשלה מס' 72 מיום 3.5.2009, בדבר הסמכת השר בנימין זאב בגין כשר המוסמך לקיים את חתימת נשיא המדינה במקומו של שר המשפטים.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

היועצת המשפטית למשרד המשפטים אינה רואה מניעה משפטית לקבלת ההחלטה. (מצ"ב חוות הדעת כנספח).

מוגש על ידי שר המשפטים

י"ב בתמוז התשע"ב
02 ביולי 2012

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה:

העברת סמכות חתימת קיום לחתימת נשיא המדינה לפי חוק יסוד: נשיא המדינה ולפי חוק המרשם הפלילי.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

חנינת עבריינים והקלה בעונשים על ידי הפחתתם או המרתם לפי סעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה (להלן: חוק היסוד)

חוק היסוד קובע כי לנשיא המדינה סמכות לחון עבריינים ולהקל בעונשם. בהתאם לחוק היסוד הקובע כי חתימתו של נשיא המדינה על מסמך רשמי, טעונה חתימת קיום של ראש הממשלה או של שר אחר לפי החלטת הממשלה, נקבע בהחלטת ממשלה מס' 14, כי השר שיקיים בחתימתו את המסמכים העוסקים בחנינה לפי חוק היסוד, הוא שר המשפטים.

במרוצת השנים התפתח חריג להחלטה זו, ולפיו, השר המקיים בחתימתו את החלטות נשיא המדינה לחנינה בכל הנוגע לאסירים בבית משפט צבאיים הוא שר הביטחון.

מאחר שזה למעלה מעשור לא פועלים בתי משפט צבאיים, ועל מנת להבטיח מנגנון זהה של בדיקה וטיפול בבקשות החנינה שירוכז בידי גורם אחד, מוצע להעביר את סמכות חתימת קיום מידי שר הביטחון לידי שר המשפטים.

סמכות נשיא המדינה לפי סעיף 18 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 (להלן: חוק המרשם הפלילי)

חוק המרשם הפלילי מסמך את נשיא המדינה לקצר או לבטל תקופת התיישנות הרשעה ולהחיל את התקופה אף על מי שעבר עבירה מבין העבירות החמורות המנויות בסעיף 17 לחוק. בהחלטת ממשלה מס' 32 נקבע כי חבר ממשלה הממונה על ביצוע חוק מוסמך לקיים בחתימתו את חתימת הנשיא. בהתאם לכך, סמכות חתימת קיום של חתימת הנשיא לפי חוק המרשם הפלילי, נתונה הייתה לשר המשפטים ולשר לביטחון פנים. השר לביטחון פנים ושר המשפטים הסכימו כי כיום נכון להקנות את סמכות חתימת הקיום לפי חוק המרשם הפלילי, לשר אחד- שר המשפטים, אשר ממילא נוהג לקיים בחתימתו את ההחלטות לפי חוק זה. במקרים ששר המשפטים ימנע מלעסוק בהם, מוצע לקבוע את השר בנימין זאב בגין כשר המוסמך לקיים את חתימת הנשיא בנושא זה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

זהות השר המוסמך לחתימת הקיום נקבעה בהחלטת ממשלה ועל כן אין מניעה לשנותה על יד החלטה חדשה. על פי החקיקה והפסיקה בנושא, נשיא המדינה הוא המכריע הבלעדי בבקשות לפי החוקים הנ"ל, וחתימת הקיום של השר נועדה אך להבטיח כי כל הפעולות המקדימות להן נדרשים גורמי המנהל התקימו כסדרן, כי כל החומר הרלוונטי נאסף והועבר לעיונו של נשיא המדינה, וכי הכלים עליהם אמונות רשויות המנהל ודרושים לנשיא לצורך הכרעה, ניתנו בידיו. עם זאת, בין היתר משום שהצורך בקיום חתימה מחייב את השר החותם באחריות פרלמנטרית, הביא הצורך בקיום החתימה לנוהג לפיו כל החומר הקשור בבקשות החנינה ובבקשות לפי חוק המרשם הפלילי נאסף על ידי הגורמים המקצועיים במשרד המשפטים, אשר מגבשים חוות דעת בהתאם לנתונים שנאספו, עד להגשת השר את המלצתו בנשיא המדינה, הכל בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה בנושא. לאור האמור נמצא כי הלכה למעשה, קיימת משמעות רבה לקביעת זהות השר לו נתונה סמכות חתימת הקיום, ועל כן הצורך בהחלטת הממשלה דנן.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:
היועצים המשפטיים למשרד לביטחון פנים, ולמשרד הביטחון אישרו את נוסח ההצעה ולדידם אין מניעה משפטית לקבלתה.

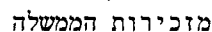
עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
אין מניעה משפטית לקבלת הצעת ההחלטה.

לאה זקובר, עו"ד
היועצת המשפטית למשרד המשפטים

א' בתמוז תשע"ב

21 במאי 2012

(027-99-2012-003288)

14". קיום חתימות הנשיא

מס' מקורי של הסעיף בפרוטוקול י'ד

מניין קולות

(החלטה בדף 19)

קיום חתימות הנשיא
(סעיף יד' בישיבה ח/ש"ט של הממשלה)

א. השר שיחתום חתימת קיום על אמנות עם מדינות זרות שאושרו על ידי הכנסת, - הוא שר החוץ.

ב. השר המוסמך להמליץ לנשיא המדינה על מינוי נציגים דיפלומטיים של המדינה - הוא שר החוץ.

ג. השר שיקיים בחתימתו כל מסמך החתום על ידי הנשיא שלפיו יקבל הנשיא נציגים דיפלומטיים של מדינות זרות אשר שוגרו לישראל או יקיים מינויי קונסולים של מדינות זרות - הוא שר החוץ.

ד. השר שיקיים בחתימתו כל מסמך החתום על ידי הנשיא שלפיו יחון הנשיא עברין או יפחית את ענשו - הוא שר המשפטים.

מזכירות הממשלה

ה. כל מסמך רשמי אחר שיחתם על ידי הנשיא ישא עליו
חתימת קיום של ראש הממשלה.

הערה

"

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 32 של הממשלה מיום 27.10.1957.

קיום חתימת נשיא המדינה

.32

מחליטים:

כי מכאן ואילך חבר ממשלה הממונה על ביצוע חוק
פלוגי, מוסמך לקיים חתימת נשיא המדינה על כל מסמך
הנעשה לפי אותו החוק.

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 72 של הממשלה מיום 03.05.2009.

72. הסמכת שר לביצוע חתימת קיום לחתימת נשיא המדינה
במקום שר המשפטים במקרים מסויימים

מ ח ל י ט י ם (פה אחד):

בהתאם לסעיף 12 לחוק יסוד: נשיא המדינה ובהמשך
לאמור בסעיף ד' להחלטת הממשלה מס. 14 מיום
11.4.1949, אשר פורסמה בילקוט הפרסומים התש"ט, עמ'
248, לקבוע כי השר זאב בנימין בגין יקיים בחתימתו
כל מסמך החתום על ידי נשיא המדינה וזאת לגבי בקשות
חנינה והקלה בעונש ששר המשפטים יהיה מנוע מלעסוק
בהן.